

CLÁSAIL FHAOMHACHA & CLÁSAIL CHOMPARÁIDEACHA

CLÁSAIL FHAOMHACHA

33.1 Is é is clásal faomhach ann clásal dobhriathartha ina gcuirtear in iúl gur fíor ráiteas a uaschlásail d'ainneoin ráiteas an chlásail dhobhriathartha a bheith fíor. Seo na príomhshaghsanna

□ clásail dar múnla *ach* (*ar a shon, bíodh, cé, [d']ainneoin, i dtaobh is, i ndiaidh is, siúd is, tar éis*) + fochlásal ráiteasach: *chuala mé, ach nach de mo ghnóthaí é, go raibh sé ar meisce aréir; ar a shon go bhfuil sé tinn, beidh sé sa rás; bíodh nach n-aithním é, aithníonn sé mise; cé gur agamsa atá an t-airgead, ní liom é; d'ainneoin go raibh sé tuirseach, chríochnaigh sé an obair; ní chaitheann sé toítíní anois, i ndiaidh is (i dtaobh is) go bhfuil dúil mhór aige iontu; bhí croí maith aici, siúd is nach raibh sin le sonrú uirthi; fear maith é, tar éis nár thug sé aon chúnamh domsa.*

Bíonn frása ainm bhriathartha in áit an chlásail fhaomhaigh uaireanta: *d'ainneoin é a bheith tinn; i ndiaidh dúil mhóra a bheith aige iontu; tar éis gan é a bheith ag cuidiú liom.*

Agus is minic an aidiacht shealbhadh (3ú pearsa, u., fir.) in ionad an chlásail nó an fhása: *ar a shon sin; dá ainneoin sin; ina thaobh sin; ina dhiaidh sin; tar a éis sin.*

□ clásail choibhneasta: *níor fhéad sé an clár a ghearradh, i ndiaidh chomh géar is a bhí an scian; géar is uile mar a bhí sí, ní raibh sí géar go leor, thost gach duine, ar leathmheisce is mar a bhí siad; is cuma cad é chomh fliuch is a bhíodh an lá, théadh sé amach; dá fheabhas [mar] a shnámhann Peadar, is fearr Pól; dá fheabhas dá ritheann sé, níl sé mear go leor.*

D'théadfaí cuid de na fochlásail dheireanacha sin thuas a áireamh ina gclásail neamhchúiseacha freisin.

33.2 Tig le céadbheart bheith ina chlásal faomhach. In ionad fírinne ráiteas an iarbhirt a bheith ag brath ar chomhlíonadh choinníoll an chéadbhirt, is amhlaidh a chuirtear in iúl gur fíor an ráiteas sin **d'ainneoin** chomhlíonadh an choinníoll. Má tá aon difríocht comhréire idir

abairtí le céadbheart faomhach agus cinn le céadbheart coinnfollach is annamh agus is beag é.

Féach 33.4.

Aithnítear idir an dá shaghas abairtí

□ ón gcomhthéacs: *chuardaigh siad arís ach má chuardaigh ní bhfuair siad an corp*

□ ón dobhriathar treise féin: *má tá sí bocht féin tá sí ionraic*

□ ón bhfrása fiú amháin: *fiú amháin má theip air ní air atá an locht*

□ ó aimsirí na mbriathra: *maróidh mé é dá gcrochtaí mé. 33.3* Freagraíonn

samplaí na naoi roinn seo a leanas do shamplaí na n-alt ar na clásail choinnfollacha a bhfuil a n-uimhreacha faoi lúibní.

(i) *má tá sé anseo [féin] ní fheicim é; má fhaighim an chéad duais ní díotsa a bheidh mé buíoch; ní bhfuair sé bás más iontach le rá é; bhí sé an-fhuar inné ach má bhí féin bhí sé go deas (32.5)*

(ii) *dúirt sí liom gan dul amach dá mbeadh an lá te féin (32.13)*

(iii) *má ba shagart féin é ní thiocfadh leis sin a dhéanamh; má tá tú tuirseach féin b'fhéidir go dtabharfá isteach cliabh móna (32.7)*

(iv) *mura bhfuil Gearmáinis aige tá Fraincis aige; mura bhfaca mé ag dul amach é chonaic mé ag teacht isteach é; mura ndéana mé ach baint lena bhrat, beidh mé leigheasta; mura dtéadh sé chun an Aifrinn, ní díobháil creidimh ach díobháil éadaí ba chúis leis (32.8)*

(v) *dá mbeadh soineann go Samhain bheadh breall ar dhuine éigin; dá mba dheachtóir féin é, ní éireodh leis; mura n-aithneoinn féin é, chuirfinn forrán air, mura ndíolfá ach uan caorach leis, chaithfeá deoch a tharraingt dó (32.9)*

(vi) *ní fhéachfadh sé ar Shadhbh dá mba nach mbeadh in Éirinn ach í; an gasúr miotalach a chuirfeadh isteach a fhostú dá mbeadh i ndán nach mbeadh air ach leathchos, dá mbeadh sé gan a fháil ach punt bheadh sé sásta; rachainnse amach a throid dá mbeadh gan bheith liom ach mé féin (32.12 (iii))*

(vii) *más i scairdeitleán féin atá sé ag dul beidh sé déanach; dá mba anois féin a thiocfadh sé ní ligfí isteach é (32.12)*

(viii) *fiú amháin dá dtagadh sé agus airgead síos a thairiscint... (32.14)*

(ix) *mura dtagadh sé go dtí í ach uair sa choicís! mura mbeadh ann ach sméideadh na súl féin! dá bhfaigheadh sé aon phunt amháin féin! (32.15)*

33.4 Más clásal iata féin an clásal faomhach is minic an modh táscaach nó an modh ordaitheach san iarbheart: *tá sé molta dá mbeinn i mo thost; beidh bean agam roimh mhaidin dá mba í iníon Chiotáí na Scuab í; tá sé riachtanach an fhírinne a rá dá mbeadh sé ina dhomlas; tógfaidh sé cian díot mura mbeadh ann ach sin; tabhair dom déirc ar son Dé mura mbeadh ann ach pingin; dá mbeadh sé gan ardú a fháil choíche ní pá beag a bhí aige; dá mbeadh gan dada a bheith ann ach ómós do d'fhear caithfidh tú ábhar cóta a ghlacadh uaim; leanfaidh mé é dá mbeadh i ndán dom siúl as seo go Cionn tSáile; tá sé thar am aige scor dá mb'ar ball a thosódh sé; beidh fáilte romhat dá mb'ar uair an mheán oíche é.*

33.5 Is féidir le clásal coinnfollach agus clásal faomhach bheith ina gcéadbhearta ag an iarbheart céanna: *cad é an tairbhe do dhuine bheith á mhaíomh nach séanfaidh sé a chreideamh dá mbeifí chun é a shracadh idir capaill, má tá nimh an pheaca istigh ina anam? má fheicim é maróidh mé é dá gcrochtaí mé.*

CLÁSAIL CHOMPARÁIDEACHA

33.6 Clásal comparáideach a thugtar ar chlásal dobhriathartha a chuireann in iúl go bhfuil cosúlacht nó comhtheacht nó a mhalairt idir ráiteas nó ceist an uaschlásail agus ráiteas an chlásail dhobhriathartha. Seo na príomhshaghsanna

□ clásail dar múnla ná (*amhail, mar*) + clásal coibhneasta: *tá sé níos fearr ná a bhí sé; ní mar a shíltear a bhítear; d'éirigh sé mar a bheadh faoileán ann; lean sé den obair mar (amhail) nach gcloisfeadh sé mé*

□ clásail dar múnla *amhail* (*cosúil le, de réir, faoi, i gcomórtas le, i bhfarradh is, le hais, ná, seachas, thar*) + *mar* + clásal coibhneasta: *tá sé ag siúl amhail mar a bheadh na bróga á ghortú; tá sé ag siúl amhail mar nach mbeadh áit na coise déanta aige sna bróga nua; níl Niall cosúil le mar a bhí sé; chuirimis airgead abhaile de réir (faoi) mar a thuillimis é; lean sé den obair faoi mar nach gcloisfeadh sé mé; tá na fuinneoga fairsing anseo i gcomórtas le (le hais, i bhfarradh is) mar atá siad thall; tá sé níos fearr ná mar a bhí sé; tá níos mó féir ann anois seachas (thar) mar a bhíodh fadó*

□ clásail dar múnla *chomh* + aidiacht (nó dobhriathar) + *is* (nó *agus*) + clásal coibhneasta (dearfach nó diúltach): *tá Éire chomh fliuch agus a bhí sí anuraidh; tá an pobal chomh corraithe is nach bhfaca mé riamh cheana iad*

□ clásail dar múnla *chomh ... is* + clásal coibhneasta (díreach nó neamhdhíreach), ag cáiliú aidiacht atá idir *chomh* agus *is*: *tá sé ar fhear chomh macánta is a bhuaíl riamh liom; seo anseo gunna chomh fíor is ar scaoil aon fhear riamh urchar as*

Má áirítear an aidiacht ina cuid den chlásal is clásal aidiachtach é ag cáiliú an réamhtheachtaí *fhear, gunna*.

□ clásail dar múnla *oiread* [...] agus + clásal coibhneasta: *níl oiread [airgid] aige agus a cheapfá; tá an oiread acu ann agus nach mbeidh ídithe go deo*

Is deacair clásail den sórt seo a aicmiú ach freagraíonn siad do chlásail chomparáideacha i dtéangacha eile.

□ clásail dar múnla *ach oiread* (*ach chomh beag, amhail, chomh* + aidiacht nó dobhriathar, *fearacht, ionann*) + *agus* (nó *is*) + céadbheart dar tús *dá*. Corruair cuirtear iarbheart isteach ar lorg agus, ach is gnáiche go mór an t-iarbheart a bheith intuigthe: *ní raibh broideadh le mothú ach oiread agus [a bheadh] dá mbeadh gan iasc a bheith beo san fharraige; níor fhéach sé suas ach chomh beag agus dá mba nach gcloisfeadh sé aon ní; mhol sé an sagart amhail is dá mba é an Pápa a bheadh ann; bhí a ghnúis chomh socair agus dá mba ina chodladh a bheadh sé; tá an tseanbhean go maith dó fearacht is dá mba é a mac féin é; labhair sí liom ionann agus dá mbeadh aithne aici orm*

Níl aon chlásail chomparáideacha ann dar tús *mar* ag freagairt do na clásail chomparáideacha dar tús *dá*.

□ clásail dar tús *mar dhea* (*i leith is*) + fochlásal ráiteasach: *chuaigh sé abhaile go luath mar dhea go raibh tinneas air; bhí sí ag póghadh an linbh i leith is gurbh é a mac féin é.*

33.7 Úsáidtear cuid de na clásail saor mar intriachtaí: *ach oiread agus dá mbeadh gan a sháith Gaeilge a bheith aige! ach oiread agus dá mbeadh tairngreacht ar bith ag Miseog! mar dhea nár chuala tú mé! i leith is go gceadóinnse é!*

Cuirtear fochlásal ráiteasach in ionad an chéadbhirt ar lorg *chomh ... agus* ach coinnítear an modh coinníollach: *chomh maith agus go ndéanfaidh sé aon bhlúire difríochta! chomh maith agus nach mbeadh ár ndóthain righnis déanta againn cheana féin!*

33.8 Tá roinnt frásaí comparáideacha ann freisin (**11.39-44**).